

Stefány Judit: Érettségi tesztfeladatok

a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások történetéről

A történelem érettségi témakörei között altémaként sem jelenik meg, sem emelt, sem közép szinten a Szovjetunióba hurcoltak története. A kerettantervek fogalmi elvárásai között a Szovjetunió történetével kapcsolatosan pl. a GULAG és Magyarország esetében a *Magyarország 1945–1956 között* című fejezetben Kovács Béla neve, az internálás, kitelepítés, illetve a helynevek között a „magyar gulágként” is aposztrofált Recsk és Hortobágy szerepel. A nevelési célok között elvárásként azonban megfogalmazza: „Megismeri és elítéli a totális kommunista diktatúra emberiség elleni bűneit” (Kerettanterv a gimnáziumok 9–12. évfolyama számára és Kerettanterv a gimnáziumok 7–12. évfolyama számára). Ezért az alábbi tesztfeladatok kompetenciák meglétére és nem a tárgyi tudásra kérdeznek. Utalás történik a magyarországi politikai foglyokra, a kollektív bűnösnek nyilvánított németekre és a csehszlovákiai magyarokra.

Az összeállítás 15 feladatot tartalmaz, és az érettségi kompetenciaelvárásainak logikáját követi. Nem tesz különbséget közép- és emelt szint között. A feladat után rögtön szerepel a megoldás is.

I. ISMERETSZERZÉS, FORRÁSOK HASZNÁLATA

- A) Releváns információk **gyűjtése** történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.), **következtetések megfogalmazása**, a források **értelmezése**: 1., 2., 3. feladat.
- B) Tanult ismeretek **felidézése**, **azonosítása** forrás alapján: 4. feladat.
- C) Különböző típusú forrásokból származó információk **összevetése**: 5., 6. feladat.

II. KOMMUNIKÁCIÓ, A SZAKNYELV ALKALMAZÁSA

- A) Fontosabb történelmi fogalmak **felismerése**, **azonosítása**, **meghatározása** forrás alapján, történelmi fogalmak helyes használata: 7. feladat.
- B) Az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmak **kiválasztása**, **rendszerezése**, fogalmak jelentésváltozásainak ismerete: 8., 9. feladat.

III. TÁJÉKOZÓDÁS TÉRBEN ÉS IDŐBEN

A) Események, folyamatok, jelenségek, személyek **elhelyezése** térben és időben: 10. feladat.

B) Különbségek és egybeesések **felismerése, értelmezése** a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között: 11., 12., 13. feladat.

IV. ESEMÉNYEKET ALAKÍTÓ TÉNYEZŐK FELTÁRÁSA, KRITIKAI ÉS PROBLÉMAKÖZPONTÚ GONDOLKODÁS

A történelmi **kulcsfogalmak használata** történelmi jelenségek **bemutatásakor**: 14., 15. feladat.

*

A feladatok szerzői: Dupcsik Csaba, Káplán Krisztina és Matusné Németh Eszter

Szerkesztő: **Stefány Judit**

FELADATOK

I. ISMERETSZERZÉS, FORRÁSOK HASZNÁLATA

A) Releváns információk **gyűjtése** történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.), **következtetések megfogalmazása**, a források **értelmezése**

1. Az alábbi feladat a Szovjetunió történetére vonatkozik.

A forrás alapján állapítsa meg, hogy igazak vagy hamisak az állítások!

(Elemenként 1 pont.)

A második világháború kitörésével az etnikai és a politikai tisztogatás új lendületet vett. A Szovjetunió nyugati határainak jelentős kiterjesztésével, továbbá a balti államok bekebelezésével nagyszámú hadifogoly, valamint „egyéb ellenséges elem” került szovjet fennhatóság alá. Berija belügyi népbiztos közvetlenül a Lengyelország elleni szovjet invázió megindulása után, 1939. szeptember 19-én rendelte el a Hadifogoly- és Internálótáborok Igazgatóságának (Glavnoje Upravlenyje Vojennoplennih i Intyernyirovannih = GUPVI) felállítását. Stefan Karner osztrák történész kutatásai szerint a gyorsan növekvő táborvilág összesen mintegy 340 főtáborból és 4 ezer melléktáborból állt. A fő- és melléktáborokon kívül léteztek még speciális munkabrigádok, kórháztáborok, elkülönített munkabrigádok, büntető munkatáborok, politikai elkülönítő-táborok és börtönök. A GUPVI-táborrendszer felállítása bizonyítja, hogy a szovjet vezetés eleve nem tett különbséget civilek és katonák között, és a szovjet területeken kívül vívott háború a kommunista rendszer kiterjesztése mellett a munkaerő-szükséglet kielégítését is szolgálta. *(Részlet, Stark Tamás: Magyarok szovjet kényszermunkatáborokban. <http://home.hu.inter.net/kortars/0202/stark.htm> utolsó megnyitás: 2017. április 18.)*

ÁLLÍTÁS	Igaz	Hamis
A második világháború kitörésével kezdődnek el a politikai tisztogatások.		
Berija, a külügyi népbiztos rendeli el a GUPVI felállítását.		
A GUPVI egy munkatábor.		
Különbséget tettek a hadifoglyok, vagyis a katonák és a civilek között.		
A táborok fontos szerepet játszottak a munkaerő-szükséglet kielégítésében is.		

5 pont

MEGOLDÁS, 1. feladat

ÁLLÍTÁS	Igaz	Hamis
A 2. világháború kitörésével kezdődnek el a politikai tisztogatások.		X
Berija, a külügyi népbiztos rendeli el a GUPVI felállítását.	X	
A GUPVI egy munkatábor.		X
Különbséget tettek a hadifoglyok vagyis a katonák és a civilek között.		X
A táborok fontos szerepet játszottak a munkaerő-szükséglet kielégítésében is.	X	

2. A feladat Magyarország második világháború alatti és utáni történetére vonatkozik.

A forrás alapján válaszoljon a kérdésekre!

(Elemenként 1 pont.)

A Vörös Hadsereg bevonulásával már 1944 őszén megindult a civilek tömeges elhurcolása. Ennek legfőbb oka az óriási munkaerőhiány volt, ugyanis a Szovjetunió a háborúban 30 millió embert veszített és 11,3 millió katonát tartott fegyverben 1945 nyarán. A munkaerő-beszerezéshez indokul használták a kollektív bűnösség elvét, amelynek alapján Kelet-Közép- és Délkelet-Európából deportálták szovjetunióbeli kényszermunkára a német származásúakat, illetve az annak mondottakat. Ezenkívül a hadifogolylétszámot rendszeresen kiegészítették civilekkel, amelynek legkirívóbb példája Budapestnél történt. A főváros ostroma túl sokáig tartott. Ezt Malinovszkij marsall, a 2. Ukrán Front parancsnoka a védők 180-200 ezer fős létszámával magyarázta. A valóságban azonban mindössze 79 ezer fős német–magyar haderő védte Budapestet. Mivel a marsallnak el kellett számolnia az ostrom után a hadifoglyokkal, ezért a hiányzó mintegy 100 ezer főt a Budapesten és környékén élő civilekből pótolta.

Forrás: A hitünk tartott életben. Beszélgetés dr. Bognár Zalán egyetemi docens, történésszel a Károli Gáspár Református Egyetemen a szovjet lágerekről.

http://www.boldogsag.net/index.php?option=com_content&view=article&id=32152:gulag-magyar-hadifoglyok-malenkij-robot-bognar-zalan&catid=748:gulag-kommunizmus&Itemid=328 Utolsó megnyitás 2017. április 20.

Mit nevez meg a civilek elhurcolásának fő okaként a szerző?

.....

Mivel indokolták a deportálásokat?

Mely csoportot tartottak bűnösnek?

A civilek jelentős részét hadifogolyként kezelték. Mivel magyarázható ez?.....

.....

4 pont	
--------	--

MEGOLDÁS, 2. feladat

Mit nevez meg a civilek elhurcolásának fő okaként a szerző? A szovjetunióbeli munkaerőhiányt

Mivel indokolták a deportálásokat? Kimondták a kollektív bűnösség elvét.

Mely csoportot tartottak bűnösnek? A németeket.

A civilek jelentős részét hadifogolyként kezelték. Mivel magyarázható ez? Más számokat jelentettek a magyar hadseregről, mint valójában volt, ezért több hadifoglyot is kellett ejteni.

3. Az alábbi feladat Magyarország 1945 utáni történetére vonatkozik.

A Szovjetunióba kényszermunkára elhurcoltak visszaemlékezései alapján húzza alá a lágeréletre vonatkozó, a felsorolásban a tényeknek megfelelő állításokat!

(Elemenként 1 pont.)

„Január 28-án értünk ki. Szétosztottak bennünket a barakkokban. Emeletes ágyak álltak benne, és tele volt poloskával meg tetűvel. Kétheti pihenő után felsorakoztattak bennünket az udvaron. Beosztották, ki hova menjen dolgozni.” (H. Katalin – M. H. G.)

„Fatelepi munkásokhoz kerültem. Veszélyes és nehéz munka volt, de legalább 1 kg kenyeret kaptam. A bányászok kapták a legtöbbet, 1 kg 20 dkg-ot, a többiek 50 dkg-ot. 1947 elején én is a bányába kerültem. Itt a vizes, sületlen kenyér mellé 5 dkg szalonnát is kaptunk. Ez az Ilics nevű bányahely 4-5 km-re volt a tábortól. Oda-vissza egy-egy óra gyaloglás. [...] Három műszakban dolgoztunk. Ha véget ért a műszak, a gyárkémény hangjára szó szerint úgy vánszorogtunk elő.” (A. J. – M. H. G.)

„Az ember így a kezit nem tudta átdugni, olyan sűrűn voltak a drótok húzva, ezek az acéldrótok három méter magasban. Itt egy sor, ott egy sor és ott megint egy sor. Az ember úgy nem tudott, mikor az ember közel ment hozzá, a dróthoz, már ránk kiabáltak az oroszok, mert minden sarkon volt egy őr fönt, a bódében, ott figyeltek. Elöl volt kettő, meg a végében

is kettő volt. Há, mondom, nem érek újra a dróthoz, mert ez, ott van neki a fegyver, talán le is lő.” (W. P. – G. A. – K. I.)

„Egy nagy barakkban kaptak szállást. A szobában nem volt ágy, csak deszkák, azon aludtak. Deszkából összefabrikált ablakok voltak és fekvőhelyek. Szalmazsákokat kaptak, később matracot is. Egy szobában 200-250-en voltak, külön a nők és külön a férfiak.” (K. M.-né – M. Zs. – Sz. N.)

Első évben kitört a tífusz, mindenféle formája. Sok férfi és nő halt meg. A másik lágerban kitört a malária (váltóláz). Ez a harmadik évben volt. „Én is elkaptam, akkor nem dolgoztam, de pár napra rá már nem volt lázam, mehettem vissza dolgozni. 43 kg-ra lefogytam, majd bevittek a kórházba, ott egy hétig tartottak, azt kaptam egy igazolást, 1 hónapot nem dolgoztam, majd utána 1 hónapig csak napi 4 órát. Így menekültem meg.” (K. M.-né – M. Zs. – Sz. N.)

Forrás: Singer Zsuzsa: A malenkij robot – A túlélők tapasztalatainak tükrében. Szemelvények interjúkból, visszaemlékezésekből, naplókából, a német származásúak elhurcolása és a megmenekülés lehetőségei

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag/nemzetisegek/nemetek/malenkij_robot/pages/006_A_tulelok_tapasztalatainak_tukreben.htm Utolsó megnyitás 2017. április 21.

Állítások

- a) Kemény fizikai munkát kellett végezni a munkásoknak.**
- b) Csak férfiak dolgoztak a bányákban.**
- c) Barakkokban laktak, 200-250-en összezárva.**
- d) Emeletes priccsek voltak, sokszor csak a deszkán, szalma nélkül aludtak.**
- e) Nem volt semmilyen kórház.**
- f) Gyakoriak voltak a járványok.**
- g) Figyeltek a rendszeres mosakodásra.**
- h) Az élelmezéssel csak télen volt probléma, napjában egyszer jól laktak.**
- i) Sűrű acéldróttal volt körbe kerítve a tábor, és az őrbódékban fegyveres katonák vigyáztak.**
- j) Rengeteg volt a tetű és a poloska.**

6 pont	
--------	--

MEGOLDÁS, 3. feladat

- a) **Kemény fizikai munkát kellett végezni a munkásoknak.**
- b) Csak férfiak dolgoztak a bányákban.
- c) **Barakkokban laktak, 200-250-en összezárva.**
- d) **Emeletes priccsek voltak, sokszor csak a deszkán, szalma nélkül, aludtak.**
- e) Nem volt semmilyen kórház.
- f) **Gyakoriak voltak a járványok.**
- g) Figyeltek a rendszeres mosakodásra.
- h) Az élelmezéssel csak télen volt probléma, napjában egyszer jól laktak.
- i) **Sűrű acéldróttal volt körbe kerítve a tábor és az őrbódékban fegyveres katonák vigyáztak.**
- j) **Rengeteg volt a tetű és a poloska.**

B) Tanult ismeretek **felidézése, azonosítása** forrás alapján

4. Az alábbi feladat Magyarország 1945 utáni történetére vonatkozik.

Döntse el, hogy az egyes emléknapiak melyik történelmi eseményhez kötődnek! (Egy eseményhez nem kötődik emléknapi.)

(Elemenként 1 pont.)

Emléknapiak	Események betűjele
A kommunizmus áldozatainak emléknapija	
A hadifogolyként vagy internáltként a Szovjetunióba hurcolt magyarok emléknapija	
A Totális Diktatúrák Áldozatainak Emléknapija	
A magyarországi németek elhurcolásának és elűzetésének emléknapija	

Események

- A)** A kollektív büntetés elve alapján, 1946-ban ezen a napon, Solymáron elkezdték a kitelepítésüket.
- B)** 1939-ben ezen a napon írták alá a Molotov–Ribbentrop-paktumot.
- C)** Sztálin halálát követően ezen a napon érkezik haza a GULAG lágereiből szabadon bocsátott rabok első csoportja.
- E)** Ezen a napon végezték ki 1958-ban Nagy Imrét.

F) Kovács Bélát, a Független Kisgazdapárt főtitkárát a megszálló szovjet katonai hatóságok 1947-ben ezen a napon jogtalanul letartóztatták, a Szovjetunióba hurcolták és 8 évig fogva tartották.

4 pont	
--------	--

MEGOLDÁS, 4. feladat

Emlénapok	Események betűjele
A kommunizmus áldozatainak emlénapja	F
A hadifogolyként vagy internáltként a Szovjetunióba hurcolt magyarok emlénapja	C
A Totális Diktatúrák Áldozatainak Emlénapja	B
A magyarországi németek elhurcolásának és elűzetésének emlénapja	A

C) Különböző típusú forrásokból származó információk **összevetése**

5. Az alábbi feladat a II. világháború következményeire vonatkozik.

Az alábbiakban a málenkij robotra elhurcoltaknak emléket állító irodalmi alkotásokat láthat, olvashat. A források és ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre!

(Elemenként 1 pont.)

<i>Lágerballada</i> Parancsszóra, hazug szóra dobott vert a kisbíró: / tizennyolctól ötven évig férfiaknak behívó. / Háromnapi eleséggel indultak az emberek. / Kibírjuk ezt! – a sok férfi bizakodva nevetett. / Három napnak elmúltával lehervadt a mosoly, / megismerte kínok kínját sok ezernyi bús fogoly. / Puskás örök árgus szemmel vigyázták a menetet, / agyonlőtték az útszélen a lemaradt beteget. /	a).
---	--

A létszámot bepótolták bárkivel, ki
arra járt, / ne lehessen kimutatni
darabszámra a hiányt. /

A szolyvai nagytáborban összegyűltek
ezerek, / hóban-fagyban, étlen-szomjan
gyötrődtek az emberek. /

Tífusz-lázban elemésztve de sok férfi
meghalt ott, / ártatlanok hült teteme
tömte meg a sírhantot. /

Az élőket, „Dáváj, bisztro!”, terelték a
vagonba, / vitték őket idegenbe,
hosszú, nehéz robotra. /

Szögesdrótos táborokban kegyetlen a
napirend, / sok jó apa, derék legény
belerokkant, tönkrement. /

Hitvány étel, kevés étel, de a robot
nagyon sok: / így tengődtek a lágerben
napról napra a rabok. / ...

Csupasz csontig elapadva nem bírták a
robotot, / messze földön a lágerben de
sok férfi maradt ott./

Orosz földön meggyötörve a halálé
lettek ők, / titkon őrzik csontjaikat a
jeltelen temetők. /

Sztálin Jóska, te vad hóhér,
megfordulhatsz sírodban, / átok veri
porcikádat, nem pihenhetsz
nyugodtan./

Álnok szavad, hazug szavad, de sok
népet ámított, / megszenvedték
hatalmadat az ártatlan magyarok.

Szolyva, 1944 decembere. Ismeretlen
szerző.

b).

c)

d).

Forrás: *Lágerballada: „Uram... segíts haza minket..!” Lágerírások: versek, fohászok, levelek, naplórészletek a sztálini lágerekből (1944–1959) a „malenkij robot” 70. évfordulójára.* Dupka György közreadásában. Itermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2014
<http://mek.oszk.hu/13800/13830/13830.pdf>.

Képek :

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0f/V%C3%A1s%C3%A1rosnam%C3%A9ny_-_M%C3%A1lenkij_robotra_elhurcoltak_eml%C3%A9k%C3%A9re_2013.02.05_%2859%29.JPG?download (A fotó készítője Derzsi Elekes Andor; utolsó megnyitás: 2017. május 19.)

https://www.kozterkep.hu/~/30483/Malenkij_robot_emlekmu_Budapest_2017.html#photo-267902;

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d9/Monument_to_the_victims_of_the_German_occupation_%282%29.jpg/800px-Monument_to_the_victims_of_the_German_occupation_%282%29.jpg;

https://www.kozterkep.hu/~/30487/Malenkij_robotra_elhurcoltak_emlekmue_Kecskemet_2017.html (Utolsó megnyitás: 2017. április 22.)

Említsen egy a szövegben elhangzó és az emlékműveken is megjelenő elemet, amely a málenkij robotra elhurcolás szimbóluma lett!

Írja le a betűjelét annak az emlékműnek, amelyen leginkább látszik, hogy civileket visznek el!

Írja le a betűjelét annak az emlékműnek, amelyen leginkább látszik az embertelen szállítás!

Írja le a betűjelét annak az emlékműnek, amely nem a málenkij robotra elhurcoltaknak állít emléket!.....

Magyarázza meg, miért írhatta a *Lágerballada* szerzője, hogy „hazug szóra”?

5 pont	
--------	--

MEGOLDÁS, 5. feladat

Említsen egy a szövegben elhangzó, és az emlékműveken is megjelenő elemet, amely a málenkij robotra elhurcolás szimbóluma lett! Szögesdrót/vonat.

Írja le a betűjelét annak az emlékműnek, amelyen leginkább látszik, hogy civileket visznek el!

- a) Írja le a betűjelét annak az emlékműnek, amelyen leginkább látszik az embertelen szállítás!
- b) Írja le a betűjelét annak az emlékműnek, amely nem a málenkij robotra elhurcoltaknak állít emléket!
- c) Magyarázza meg, miért írhatta a Lägerballada szerzője, hogy „hazug szóra”? Mert háromnapi hideg élelmet kellett vinni, ezért háromnapnyi munkára számítottak.

6. Az alábbi feladat Magyarország II. világháború utáni helyzetére vonatkozik.

Döntse el, hogy melyik forrás alapján fogalmazhatók meg az állítások!

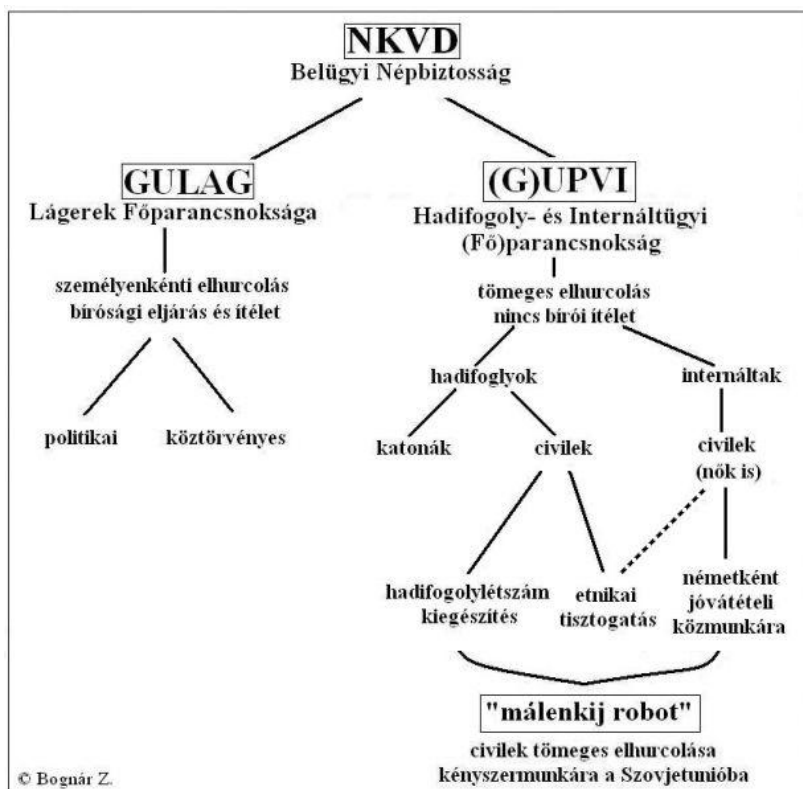
(Soronként 1 pont.)

a) forrás

A magyar hadifoglyok és polgári internáltak többsége tehát a GUPVI, vagyis a hadifoglyok és internáltak táborvilágába került. A magyar foglyok mintegy 2000 táborban szóródtak szét. A visszatérő foglyoktól kapott információk alapján a kiszármaztatás alatt álló honvédelmi minisztériumban számos táborot sikerült azonosítani. Azerbajdzsánban 44, a Baltikumban 158, Belorussziában 131, a Kola-félsziget térségében 53, Grúziában 65, Kazahsztánban 39, Moldáviában 15, Észak-Oroszországban 119, Leningrád térségében 53, Közép-Oroszországban 627, az Urálban 276, Szibériában 64 táborban voltak magyarok. A GUPVI mellett működő GULAG-ra – Glavnoje Upravlenyje Lagerej, Táborok Főigazgatósága – azok a rabok kerültek, akiket a magyar hatóságok közreműködésével a szovjet hadbíróóságok ítélték el háborús bűntett vádjával, legtöbbször alaptalanul. A tárgyalások formálisak voltak, az ítéleteket a szovjet katonai bíróságok hozták. A magyarul rendszerint csak alig tudó „tolmács” ujjai feltartásával jelezte, hogy a „vádlottat” 10, 20 vagy 25 évre ítélték. [...] A GULAG-ra került magyar rabokról pontos számadatok nem állnak rendelkezésre, de egy 1947-ben keletkezett szovjet jelentésben 8200 fő szerepel. Ez azonban nem végleges szám, mert 1948-ban és 1949-ben sorozatban ítélték el azokat, akik hadifogoly- vagy internálótáborokban voltak. A valós létszám tehát a 8200 főt lényegesen meghaladja.

*Részlet, Stark Tamás: Magyarok szovjet kényszermunkatáborokban.
<http://home.hu.inter.net/kortars/0202/stark.htm> utolsó megnyitás: 2017. április 18.*

b) forrás

VÁROS
KÖZSÉG

Katonai parancsnoka
száma

PARANCSA

1944. december _____ A hadrakelti hadsereg

PARANCS: a német származású munkaképes személyeknek a közvetlen mögöttesterületen végzendő közmunkára való mozgósításáról.

A hadrakelti hadsereg 1944. december 22-i, a közvetlen mögöttesterületen végzendő közmunkák megszervezéséről és elvégzéséről szóló, 0060 számú parancsa értelmében elrendelem az összes német származású munkaképes személyek mozgósítását.

1. Minden német származású munkaképes személy mozgósítandó és jelentkezni tartozik: férfiak 17-től 45, nők 18-tól 30 éves korig.
2. A mozgósítottak gyülekező helye
városban
községben van.

Az összes mozgósítottak 1944. december...-án, ... órakor a gyülekező helyen kötelesek megjelenni.

3. A mozgósítottak vigyenek magukkal: meleg felső ruhát, 2 pár hordható állapotban levő lábbelit, 3 rend fehérneműt, ágyneműt és takarót, evődényt és 15 napi élelmet. Az egész össz súlya ne haladja meg a 200 kg.-ot fejenként.
4. A helyi polgári hatóságok kötelesek biztosítani azt, hogy minden egyes mozgósítandó személy a kitűzött időben pontosan megjelenjen a gyülekező helyen.
5. Mindazok, akik kivonják magukat a mozgósítás alól, a háborús törvények szerint felelősségre vonatnak — Hadbíróság fog felettük itélni. Ugyancsak szigorú megtorlásban részesülnek családtagjaik és bűntársaik.

a VÁROS
KÖZSÉG parancsnoka

c) forrás

(b és c) forrás Bognár Zoltán: *Malenkij robot, avagy a polgári lakosság tömeges elhurcolása Magyarországról szovjetunióbeli kényszermunkára 1944/45-ben, különös tekintettel a németként deportáltakra*

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag/nemzetisegek/nemetek/malenkij_robot/pages/004_Malenkij_robot.htm Utolsó megnyitás 2017. április 18.

Állítás	a)	b)	c)	Egyik sem
A GULAG és a GUPVI is a szovjet belügyi és államvédelmi feladatokat ellátó szervezet alá tartozott.				
A kollektív büntetés elve alapján a magyarországi németeket deportálni kívánták a Szovjetunióba.				
A magyarországi németeknek (nőknek is) kötelező volt közmunkára megjelenni 15 napi élelemmel.				
GULAG-ra azok a rabok kerültek, akiket a magyar hatóságok közreműködésével a szovjet hadbíróóságok ítélték el, legtöbbször alaptalanul.				
Míg a GULAG-ra való elhurcolás „személyes ügy” volt, addig a GUPVI táboraiba tömegesen vitték az embereket, hadifoglyokat, civileket.				

5 pont

MEGOLDÁS, 6. feladat

Állítás	a)	b)	c)	Egyik sem
A GULAG és a GUPVI is a szovjet belügyi és államvédelmi feladatokat ellátó szervezet alá tartozott.		X		
A kollektív büntetés elve alapján a magyarországi németeket deportálni kívánták a Szovjetunióba.				X
A magyarországi németeknek kötelező volt közmunkára megjelenni 15 napi élelemmel.			X	
GULAG-ra azok a rabok kerültek, akiket a magyar hatóságok közreműködésével a szovjet hadbíróságok ítélték el, legtöbbször alaptalanul.	X			
Míg a GULAG-ra való elhurcolás „személyes ügy” volt, addig a GUPVI táboraiba tömegesen vitték az embereket, hadifoglyokat, civileket.	X	X		

II. KOMMUNIKÁCIÓ, A SZAKNYELV ALKALMAZÁSA

A) Fontosabb történelmi fogalmak **felismerése, azonosítása, meghatározása** forrás alapján, történelmi fogalmak helyes használata

7. A feladat a Szovjetunió és a szocialista blokk sztálini éveire vonatkozik.

Írja a megfelelő történelmi fogalmat az egyes leírások mellé!

(Elemenként 1 pont.)

A) Orosz mozaikszó (Glavnoje Upravlenyje Lagerej), amelynek jelentése Lágerek Főigazgatósága. A szovjet hatalom által 1918-tól működő kényszermunkatáborok (amelyeket neveztek koncentrációs táboroknak, speciális táboroknak vagy leggyakrabban javító-munkatáboroknak) 1930 és 1960 között működött legfelsőbb vezetési szerve, amely 1934 és 1946 között az NKVD alá tartozott.

.....

B) Orosz mozaikszó (Glavnoje Upravlenyje po gyelam Vojennoplennih i Internyirovannih), vagyis a Hadifogoly- és Internáltügyi Főigazgatóság nevének rövidítése. 1939-ben, a Lengyelország Szovjetunió általi megtámadását követő második napon hozták létre UPV néven, majd 1940-től UPVI, s 1945 januárjától (amikor már milliós nagyságrendű volt foglyot őriznek e parancsnokság lágereiben) lett Főparancsnokság.

.....

C) A kifejezés orosz eredetije „kis munkát” jelent. A második világháború során Magyarország területére érkező szovjet fegyveres szervek – a Vörös Hadsereg és az NKVD – emberei többnyire ennek a kifejezésnek a sűrű használatával vagy csak néhány perces igazoltatás ígéretével, hazugságával hurcoltak el mintegy 300 ezer polgári lakost 13 évestől 76 évesig több éves szovjetunióbeli kényszermunkára.

.....

D) Rendőrhatalósági őrizet. Magyarországon 1950 és 1953 között a politikai szempontból veszélyesnek tartott embereket elzárták. Bírószági tárgyalásukig táborokat hoztak létre elkülönítésükre.

.....

E) A lakóhely elhagyására kényszerítés. A szovjet gyakorlatban ez a cári idők száműzetését váltotta fel. Ez lett a sorsa 1946-tól a magyarországi németek jelentős részének, a

csehszlovákiai magyaroknak, a kárpátaljai magyaroknak, a budapesti volt kizsákmányolóknak.

.....

5 pont	
--------	--

Az első három meghatározás Bognár Zsolt: Meghívó a Gulágkutatók Nemzetközi Társasága vándorkiállításának megnyitójára alapján <https://gknt.hu/wp-content/uploads/2017/01/Malenkij-robot-Kiallitas-Miskolc-2017.pdf> Utolsó megnyitás 2017. április 21.

MEGOLDÁS, 7. feladat

- A) GULAG
- B) GUVPI
- C) Málénkij robot
- D) Internálás/internálótábor
- E) Kitelepítés

B) Az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmak **kiválasztása, rendszerezése,** fogalmak jelentésváltozásainak ismerete

8. A feladat Magyarország 1945 és 1953 közötti történetére vonatkozik.

Helyezze a megfelelő oszlopba a felsorolt történelmi fogalmakat, eseményeket!
(Elemenként 1 pont.)

1. Az Államvédelmi Hatóság megszervezése az ÁVO-ból. 2. Kitelepítés Budapestről a Hortobágyra. 3. Kuláklisták összeállítása. 4. Málénkij robot. 5. Párizsi békeszerződés aláírása. 6. A recski kényszermunkatábor felállítása. 7. Svábok kitelepítése. 8. Szlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény.

A koalíciós időszak (1945–1948)	Rákosi-korszak (1948–1953)

MEGOLDÁS, 8. feladat

A koalíciós időszak (1945–1948)	Rákosi-korszak (1948–1953)
4.	1.
5.	2.
7.	3.
8.	6.

9. A feladat Magyarország 1945 utáni történetére vonatkozik.

Írja a meghatározások mellé a megfelelő történelmi fogalmat!

(Elemenként 1 pont.)

A) 1948-as átszervezésével létrehozott szervezet, politikai rendőrség, 1949-től önálló főhatósággá vált, ide került a katonai elhárítás, a hírszerzés és a határőrség is. A Rákosi-rendszer legfontosabb erőszakszervezete volt. 1956-ban Nagy Imre feloszlatta.

.....

B) Az élelmiszer begyűjtésére alkalmazott módszer. A parasztokat kötelezik, hogy termésük bizonyos hányadát beszolgáltassák az államnak. Kiváló módszer volt a parasztság ellehetetlenítésére is.

.....

C) Latin eredetű szó, „idegenbe hurcolás, száműzés” jelentéssel. Személyek vagy csoportok külföldre, kényszerlakhelyre vagy zárt táborba hurcolása.

.....

D) 1946-ban a csehszlovák kormány által kieroszakolt egyezmény. Ennek keretében kb. 100 ezer magyar „települt” át Magyarországra, s mintegy 73 ezer szlovák távozott az országból.

.....

E) A második világháborút lezáró békék, amelyeket 1947. február 10-én kötöttek Bulgária, Finnország, Magyarország, Olaszország, Románia képviselőivel.

.....

F) 1945-ben létrehozott különbíróság a háborús bűnösök felelősségre vonására. Az elnök volt végzett jogász, a többi tagot a politikai pártok delegálták. Budapesten 1950-ig működtek, és szerepet kaptak a koncepciós perekben is.

.....

6 pont	
--------	--

MEGOLDÁS, 9. feladat

- A)** ÁVH (Államvédelmi Hatóság)
- B)** Beszolgáltatás
- C)** Deportálás
- D)** Lakosságcsere-egyezmény
- E)** Párizsi békeszerződés
- F)** Népbíróság

III. TÁJÉKOZÓDÁS TÉRBEN ÉS IDŐBEN

A) Események, folyamatok, jelenségek, személyek **elhelyezése** térben és időben

10. A feladat a II. világháború történetével és a szovjet megszállással foglalkozik.

Állítsa időrendi sorrendbe az eseményeket a leírások alapján!

A) A békeszerződés aláírása után a kényszermunkára elhurcolt magyarok helyzete javult. Jobb ellátást kaptak. Elkezdődött néhány csoport hazaengedése.

B) Sztálin már a teheráni konferencián kijelentette a szövetségeseknek, hogy néhány évig mintegy 4 millió német munkáját szándékozik felhasználni az újjáépítési munkálatokban.

C) Lavrentij Berija belügyi népbiztos a Szovjetunió Lengyelország elleni inváziója után rendeletet adott ki a *hadifoglyokat és a külföldről internált civileket dolgoztató új táborrendszer* felállításáról. A hadifoglyok és elhurcoltak egyaránt a Belügyi Népbiztosság Hadifogoly- és Internáltügyek Igazgatósága (UPVI) által irányított új lágerekbe kerültek.

D) A 0060-as, szigorúan titkos parancs alapján a 4. Ukrán Front egységei megkezdik az általuk megszállt Kárpát-medence területéről a német származású vagy annak mondott, a parancsban kihirdetett korhatárokat kibővítve 16–50 éves korú, munkaképes polgári lakosság elhurcolását.

E) Kárpátalján a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa kiadja a 0036-os, szigorúan titkos parancsát, amely alapján elhurcolják a 18–50 év közötti magyar és német férfiakat hadifogolyként „malenkij robotra” szovjetunióbeli lágerekbe.

Forrás: Bognár Zsolt: Malenkij robot, avagy a polgári lakosság tömeges elhurcolása Magyarországról szovjetunióbeli kényszermunkára 1944/45-ben, különös tekintettel a németként deportáltakra

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/malenkij_robot/pages/004_Malenkij_robot.htm

Stark Tamás: Hadifogság és malenkij robot a Szovjetunióban
http://www.historia.hu/archivum/2006/0605_01.htm Utolsó megnyitás 2017. április 20.

Helyes időrend:

--	--	--	--	--

3 pont

MEGOLDÁS, 10. feladat

C	B	E	D	A
----------	----------	----------	----------	----------

(Hibátlan sorrend 3 pont, 1 hiba 2 pont, két hiba 1 pont.)

B) Különbségek és egybeesések **felismerése, értelmezése** a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között

11. A feladat a Szovjetunió történetére vonatkozik.

A GULAG világot bemutató képek alapján válaszoljon a kérdésekre!

(Elemenként 2 pont.)

a)

b)

c)

Forrás: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f2/Belomorkanal.png/800px-Belomorkanal.png>,)

Milyen munkakörülmények között dolgoztak a kényszermunkások?

.....

.....

.....

.....

Miért volt szükség sok munkásra?

.....

.....

.....

.....

4 pont	
--------	--

MEGOLDÁS, 11. feladat

Milyen munkakörülmények között dolgoztak a kényszermunkások? Zord természeti körülmények között, ők maguk építik az első emberi lakhelyeket, a megfelelő gépek teljes hiányában csak a kétkézi munkára építve.

(Minden más, hasonló értelmű, jó megállapítás elfogadható.)

Miért volt szükség sok munkásra? Mert a kezdetleges technológiát használták / ez volt a legolcsóbb építkezési mód és pótlásra is volt lehetőség.

(Minden más, hasonló értelmű, jó megállapítás elfogadható.)

12. A feladat a Szovjetunió történetére vonatkozik.

A források és ismeretei segítségével keressen kapcsolatot a kényszermunkatáborok és a szovjet gazdaság állapota között! Tegyen X-et a megfelelő oszlopba!

(Elemenként egy pont.)

Kényszermunkatáborok a Szovjetunióban

Forrás: http://languagesoftheworld.info/wp-content/uploads/2014/10/Gulag_economy1.jpg

A szovjet vezetés a háború kezdetétől törekedett arra, hogy a fogságba esett katonákból és az elfoglalt területek civil lakosságából nagy létszámú kényszermunkásseregbe tegyen szert. Lavrentyij Berija belügyi népbiztos 1939. szeptember 19-én, néhány nappal a Szovjetunió Lengyelország elleni inváziója után, rendeletet adott ki a hadifoglyokat és a külföldről internált civileket dolgoztató új táborrendszer felállításáról.

A hadifoglyok és elhurcoltak egyaránt a Belügyi Népbiztosság Hadifogoly- és Internáltügyek Igazgatósága (UPVI) által irányított új lágerekbe kerültek. 1945 februárjában a táborrendszert kiegészítették és átszervezték. A Hadifogoly- és Internáltügyek Igazgatóságából 350 főtábor és mintegy 4 ezer melléktábor irányító Főigazgatóság lett. A fő- és melléktáborokon kívül speciális munkabrigádok, kórháztáborok, elkülönített

munkabrigádok, büntető munkatáborok, politikai elkülönítő táborok és börtönök is működtek. Szovjet adatok szerint több mint 4 millió külföldi rab fordult meg a táborokban. [...]

1943 augusztusában a Külügyi Népbiztosságon belül Ivan Majszkij korábbi londoni nagykövet vezetése alatt megalakították a „Szovjet jóvátételi programot kidolgozó bizottság”-ot. A bizottság által a jaltai konferenciára (1945. február) készített részletes terv 5 millió német kényszermunkás 10 évig történő dolgoztatásával számolt. Sztálin a jaltai, majd a potsdami konferencián (1945. augusztus) is kifejtette, hogy az ellenséges országok fogságba esett katonáit a Szovjetuniót ért hatalmas emberi és anyagi veszteség legalább részleges pótlására a Szovjetunió területén kívánja dolgoztatni. [...]

Forrás: STARK TAMÁS: Hadifogság és malenkij robot a Szovjetunióban http://www.historia.hu/archivum/2006/0605_01.htm utolsó megnyitás 2017. április 20.)

Van összefüggés	Nincs összefüggés	Megállapítás
		Az új iparkörzetek kiemelkedése és a kényszermunkatáborok elhelyezkedése között.
		A kényszermunkatáborok felállítása és a háborús jóvátétel elvárásai között.
		A kényszermunkatáborok és a szibériai nagyfolyók szabályozásának terve között.
		A munkaerőhiány és a gépesítés kezdetlegessége között.

4 pont	
--------	--

MEGOLDÁS, 12. feladat

Van összefüggés	Nincs összefüggés	Megállapítás
X		Az új iparkörzetek kiemelkedése és a kényszermunkatáborok elhelyezkedése között.
X		A kényszermunkatáborok felállítása és a háborús jóvátétel elvárásai között.
	X	A kényszermunkatáborok és a szibériai nagyfolyók szabályozásának terve között.
X		A munkaerőhiány és a gépesítés kezdetlegessége között.

13. A feladat a Rákosi-korszakra vonatkozik.

Azonosítsa a képek és a leírások alapján a magyarországi sztálini diktatúra kényszermunka-táborait!

(Elemenként egy pont. Egy kép kimarad!)

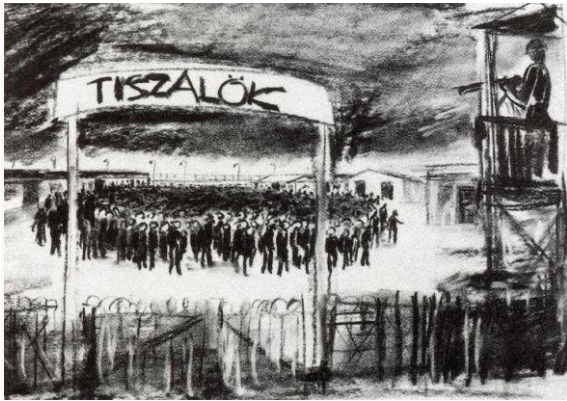
A)

C)

B)

D)

E)

a) A recski tábor volt a leghírhedtebb kényszermunkatábor, amely a Rákosi-rendszer egyik szimbólumává vált. Aki ebbe a rabmunkatáborba került, azt nem lehetett látogatni, nem írhatott vagy kaphatott levelet, a családtagok semmilyen értesítést nem kaptak róla, még elhalálozás esetén sem.

b) „Bírói ítélet nélkül 8-9000 főt kényszerítettek az alföldi munkatáborokba, egész családokat, 1–83 éveseket, előtte elvették otthonaikat, minden vagyonukat. A közelgő harmadik világháború sztálini víziója indokolta, hogy a kitelepítések kizárólag a szovjet határ felé történjenek, hogy az »ellenséges elemek« elszigetelve legyenek. A kelet-magyarországi településekről a szökés szinte lehetetlen volt, mivel ha a családok együtt szöktek volna, az nagyon feltűnő lett volna, ha viszont a családfő szökik el, akkor az ott maradók, például épp a gyerekeken állnak bosszút. Nagyon félték az emberek, a jó szándékú segítők kevesen voltak, a besúgók sokan.” (Részlet egy visszaemlékezésből)

c) „1 200 000 ember adatait tartotta nyilván a politikai rendőrség 6,5 millió magyar felnőttből. Az ÁVH egymillió büntetőeljárás megindítását kezdeményezte. Bárki ellen vizsgálódhattak, akár egy vicc meghallgatásáért is. Csak az irreálisan magasan megállapított adó be nem

fizetése miatt 400 ezer parasztot ítéltek el »közellátási büntett« címén.” (A XX. század története. <http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/1.html>)

d) „1951-től 1953-ig működött az internálótábor, amelyet egy új vízlépcső és vízerőmű felépítésének céljával hozták létre. Lakói többségükben olyan hadifoglyok voltak, akiket 1950 decemberében és 1951 elején adták át a szovjet hatóságok a magyar ÁVH-nak, azonban az nem engedte őket szabadon.” (Részlet az intézmény történetéről írott műből)

Leírás	a)	b)	c)	d)
Kép				

4 pont

MEGOLDÁS, 13. feladat

Leírás	a)	b)	c)	d)
Kép	C)	A)	D)	B)

Képek forrása:

A) Ebes, 1950–1951, Erzsebet-tanya, 1950, Boras Ebes

https://www.google.hu/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjSlKbh0vzTAhXJCpoKHYLRC-oQjRwIBw&url=http%3A%2F%2Fwww.hortobagyideportaltak.hu%2Ftaborok_main.htm&sig=AFQjCNEhwMAyWGdfiQZzzSFVXUL_TdI_A&ust=1495306733450734 (Utolsó megnyitás 2017. május 20.)

B) Táborkapu – Josef Ringhoffer, szénrajz, 1953.

http://www.munkataborok.hu/sites/default/files/kepek/taborok/tiszalok/tiszalok_2_1024.jpg (Utolsó megnyitás 2017. május 20.)

C) A hátsó szekérbejáró az 1950-es évek második felében – dr. Kőrösmezey László felvétele

https://www.google.hu/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjsys6O0fzTAhWOKywKHfdxDU0QjRwIBw&url=http%3A%2F%2Fwww.munkataborok.hu%2Fhu%2Frecsk%2F1&sig=AFQjCNHqg_TOoZ-k0IZVFeOutsqcZJqRqg&ust=1495306544132629 (Utolsó megnyitás 2017. május 20.)

D) Ünnepe az ÁVH

https://www.google.hu/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjstMas0_zTAhVJhywKHR7XBaIQjRwIBw&url=http%3A%2F%2Fmult-

kor.hu%2F20130127_unnepel_az_avh&psig=AFQjCNEbFaU_sCx3YwVj25V-Yv_WkqdZsQ&ust=1495307144299641 (Utolsó megnyitás 2017. május 20.)

E) A magyarországi németek elhurcolásáról és kitelepítéséről <http://www.zentrum.hu/wp-content/uploads/vagon.jpg> (Utolsó megnyitás 2017. május 20.)

IV. ESEMÉNYEKET ALAKÍTÓ TÉNYEZŐK FELTÁRÁSA, KRITIKAI ÉS PROBLÉMAKÖZPONTÚ GONDOLKODÁS

A történelmi **kulcsfogalmak használata** történelmi jelenségek **bemutatásakor**

14. A feladat Magyarország 1945 utáni történetével foglalkozik.

Olvassa el az alábbi szöveget és ismeretei és a forrás alapján válaszoljon a kérdésekre!
(Elemenként egy pont.)

KOMPLEX TESZTFELADAT

Magyar emberek a kollektív üldözések embertelen világában

1. Mialatt Szálasiék rémuralma a holokauszt áldozatainak számát növelte, a második világháború utolsó telén a Délvidéken partizánok és szerb civilek népiertást követtek el a magyarokkal, németekkel, horvátokkal szemben.
2. Budapest ostroma időszakában a szovjet alakulatok polgári lakossággal növelték a hadifoglyok számát, majd szovjetunióbeli munkatáborokba hurcolták őket.
3. A háború utolsó heteiben „málenkij robot” címszóval gyűjtötték össze a hazai német (de nem csak németeket) nemzetiségű asszonyokat és férfiakat, majd éveken át rabszolgaként dolgoztatták őket a Szovjetunióban.
4. Kárpátaljáról és Romániából a magyar kisebbség tagjait is deportálták szovjet lágerekbe.
5. 1946-ban a szövetséges hatalmak támogatásával, a magyar parlament döntése értelmében kitelepítették a „svábokat”.
6. A győztesek közé került Csehszlovákia is igyekezett megszabadulni a kollektív háborús bűnössé nyilvánított német és magyar kisebbségétől. A magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény (1946) keretében, illetve azt követően több mint százezer magyart kényszerítettek szülőföldje elhagyására vagy telepítettek át a Szudéta-vidékre.
7. A szovjet típusú diktatúra magyarországi bevezetése után kezdetét vette a parasztság üldözése, több tízezer „kuláknak” minősített embert deportáltak zárt táborokba, illetve „padláslesöpréssel” fosztották meg őket életfeltételeiktől.
8. 1951, majd 1952 nyarán megfosztottak vagyonától, majd táborba zárták a jugoszláv vagy osztrák határsávban lakók egy részét is.

9. 1951 nyarán a középosztály felszámolása érdekében megkezdődtek a tömeges kitelepítések Budapestről.

10. Az ÁVO/ÁVH az „osztályellenség” üldözését (majd a kommunista vezetés saját sorain belüli tisztogatását) végezte vérrel, vassal, gumibottal.

Mikor volt a világháború utolsó tele (év), és mikor ért véget Budapest ostroma (év, hónap)?

Mi lehetett az oka, hogy civilekkel kellett növelni a Szovjetunióba hurcolandó magyar hadifoglyok létszámát?

Mit jelent a málenkij robot kifejezés?

Miért gyűjthetik össze nemzetközi ellenállás nélkül a magyarországi németeket?

Kárpátalja melyik ország részét képezi 1945 után (igaz, még békeszerződés nélkül), és hová tartozott előtte?

Miért telepítették ki a lakosság egy részét a jugoszláv–magyar határ sávjából?

Írjon egy példát a „párton belüli” (MDP) tisztogatásra?

Melyik állítás illusztrálására használható az alábbi fénykép? (Elég a szám!)

Forrás: <http://felvidek.ma/wp-content/uploads/2016/11/A-m%C3%A1lenkij-robotra-elhurcult-polg%C3%A1rok.jpg> Utolsó megnyitás 2017. április 19.)

Az alábbi idézet elolvasása után húzza alá, mikor és mi történt Bánhidy Attila családjával!

„A tízévesen elhurcolt Bánhidy Attila... az akkor még kamasz fiú családját a kitelepítések egyik utolsó hullámában, telepítették ki. A mai napig élénken emlékszik rá, ahogy a 25-i éjszaka rendőrök verték fel őket miskolctapolcai lakásukban, és bemutattak nekik egy határozatot a kitelepítésükről. Közölték velük, hogy veszélyt jelentenek a társadalomra – Bánhidy édesapja a világháború alatt a légierő tisztje volt –, ezért az állam az Alföldön jelölt ki számukra új lakhelyet. A Bánhidy család fél órát kapott arra, hogy összekoljálja a legfontosabb értékeit, majd teherautón a közeli vasútállomásra vitték őket, ahová már több száz sorstársukat terelték össze. A kitelepítetteket, köztük öregekkel és gyerekekkel ezután vasúton, marhavagonokban vitték tovább.”

Forrás: *Veletek fogjuk megszírozni a földet!* - Hortobágy hideglelős hónapjai hvg.hu/_tudomany/20120218_hortobagyi_munkataborok Utolsó megnyitás 2017. április 22.

- Bánhidy Attila családját Auschwitzba deportálták 1944-ben
- „Málenkij robotra” szállították 1945-ben
- Kitelepítették Németországba 1947-ben
- A Hortobágyra deportálták 1952-ben

9 pont	
--------	--

MEGOLDÁS, 14. feladat

Mikor volt a világháború utolsó tele (év)? 1944 és **mikor ért véget Budapest ostroma (év, hónap)?** 1945. február *(Csak mindkettő helyes megadásáért jár a pont.)*

Mi lehetett az oka, hogy növelni kellett civilekkel a hadifoglyok létszámát? Túl nagynak állították be a védők számát/túl sokáig tartott az ostrom, ehhez magyarázat kellett/szüksége volt munkaerőre a Szovjetuniónak/nagyobbnak akarta láttatni a győzelmét. *(Minden más, hasonló értelmű, jó megállapítás elfogadható.)*

Mit jelent a málenkij robot kifejezés? „Kis munka”, ezzel a címszóval gyűjtöttek össze civileket és hurcoltak el, akár több évre kényszermunkára a Szovjetunióba. *(Minden más, hasonló értelmű, jó megfogalmazás elfogadható.)*

Miért gyűjthetik össze nemzetközi ellenállás nélkül a hazai németeket? Mert kimondták rájuk a kollektív bűnösséget, vagyis a nép minden tagja felelős a háborúért. *(Minden más, hasonló értelmű, jó megfogalmazás elfogadható.)*

Kárpátalja melyik ország részét képezi 1945 után (igaz, még békeszerződés nélkül)? 1945 után Szovjetunió előtte Magyarország. *(Csak mindkettő helyes megadásáért jár a pont.)*

Miért telepítették ki a lakosság egy részét a jugoszláv–magyar határ sávjából? Mert Titóval/Jugoszláviával ellenséges viszonyba kerültek a szovjet blokk országai. *(Minden más, hasonló értelmű, jó megállapítás elfogadható.)*

Írjon egy példát a „párton belüli” (MDP) tisztogatásra! Rajk-per.

Melyik állítás illusztrálására használható az alábbi fénykép? (Elég a szám!) 2.

Az idézet alapján húzza alá a helyes választ!

Hortobágyra deportálták 1952-ben

15. A feladat Magyarország 1945 utáni történetére, a II. világháború alatti és utáni emberveszteségre vonatkozik.

Az ismeretei és a forrás alapján válaszoljon a kérdésekre!

KOMPLEX TESZTFELADAT

Magyarország második világháborús embervesztesége

Katonai veszteség	160 000 fő
Fogságban meghaltak	280 000 fő
Háborús cselekmények polgári áldozatai	130 000 fő
A magyar zsidóság mártírjai	450 000 fő
Az emberveszteség összesen	1 020 000 fő

Forrás: Stark Tamás: Magyarország második világháborús embervesztesége, Budapest, 1989. MTA TTI.; Stark Tamás: Zsidóság a vészkorszakban és a felszabadulás után. Budapest, 1995. MTA TTI. http://www.rev.hu/sulinet45/szerviz/tablazat/vh_emberv.htm Utolsó megnyitás 2017. április 22.

Magyar foglyok a Szovjetunióban

Az UPVI által készített, 1949. december 20-i összefoglaló jelentés a magyar foglyok számát 534 539 főben adta meg. Mivel a fogságba esettek és elhurcoltak kihallgatására és nyilvántartásba vételére a szovjetunióbeli táborokban került sor, így a regisztrált fogolylétszámban nem lehetnek benne azok, akik még a gyűjtő- és tranzittáborokban, valamint a kiszállítás közben meghaltak. Nem regisztrálták a Don mentén 1943 januárjában fogságba esett és heteken belül elpusztult több tízezer magyar katonát sem. [...] Az orosz Háborús Emlékbizottság szakemberei a Központi Katonai Irattár adatai alapján 2005 végéig „csak” 66 277, a táborokban meghalt fogoly nevét találták meg és adták át a magyar Hadisírgondozó Irodának.

A hiányzó fogolynéesség többségének a halálát nem lehet dokumentálni, mert a gyűjtő- és tranzittáborokban, illetve a kiszállítás közben vesztették életüket. Nem vagy csak elvétve regisztrálták azokat a haláleseteket, amelyek tömeges pusztulást hozó járványok miatt következtek be a szovjetunióbeli táborokban.

A korabeli magyar források a szovjet adatoknál nagyobb fogolylétszámot adnak meg. A Kárpátalján, Észak-Erdélyben és az 1938-ban visszacsatolt felvidéki területsávban végrehajtott elhurcolásokkal kapcsolatban – a közelmúltban folytatott helytörténeti kutatások alapján – a 600 ezret meghaladó számadatok is megalapozott becsléseknek tekinthetők a háború alatti megnagyobbodott országterületet figyelembe véve. Aligha lehet pontosan megállapítani, hogy a 600 ezer vagy azt meghaladó számú magyarországi fogolynéesség hány százaléka került civilként, illetve katonaként fogságba. [...] Adataink arra utalnak, hogy a *civilként elvitt* magyarok száma a fogolynéesség mintegy *harmadát* teszi ki. [...]

Forrás: Stark Tamás: Hadifogság és malenkij robot a Szovjetunióban
http://www.historia.hu/archivum/2006/0605_01.htm Utolsó megnyitás 2017. április 20.

A magyarországi németek kitelepítése

Szövetséges Ellenőrző Bizottság 400–450 000 fő Németországba történő kitelepítését írta elő. Az 1941. évi népszámlálás alapján, nemzetiség szerint 303 419 fő, anyanyelv szerint 477 057 fő lehetett érinthetett. A rendeletekben szerepelt mentesítés, 65 évnél idősebbek, baloldali párt vagy szakszervezet tagjai, bányászok, de ez nem módosította a kollektív felelősség alkalmazását.

Hogy valójában hány embert telepítettek ki, arról mást mondanak a német és a magyar adatfelvételek. A nyugati források összesen 213 196 főt tartanak számon, amelyben minden

zóna benne van, illetve Ausztria és a Tengerentúlra szállítottak is. A magyar hatóságok összegzése szerint (1950. III. 13.) a ténylegesen kitelepítettek száma 183 085 fő. A különböző statisztikákban a magyarországi svábok száma 177 –240 ezer fővel csökkent.

Forrás: Svábok kitelepítése címszó.

<http://lexikon.katolikus.hu/S/sv%C3%A1bok%20kitelep%C3%ADt%C3%A9se.html> Utolsó megnyitás 2017. április 22.

Magyarországi szlovákok kicserélése

1947. [...] április 12-én a felvidéki magyarok, illetve 21-én a magyarországi szlovákok áttelepítésével megkezdődött az egyezmény gyakorlati végrehajtása. A lakosságcsere legintenzívebb szakasza 1948. április 10-ig tartott, de egészen 1949 nyaráig érkeztek Magyarországra kisebb felvidéki magyar csoportok. 1945–1949 között összesen kb. 70 000 magyarországi szlovák költözött át önkéntesen Csehszlovákiába, és mintegy 65 000–90 000 csehszlovákiai magyar kényszerült áttelepülni Magyarországra.

Gonda Gábor: Kitaszítottság. A magyarországi németek sorsa a második világháborút követő években

http://www.rubicon.hu/maqyar/oldalak/kitaszitottsag_a_magyarorszaqi_nemetek_sorsa_a_masodik_vilaghaborut_koveto_evekben/ Utolsó megnyitás 2017. április 22.

Mi az oka a háború következtében fogságban meghaltak magas számának?

.....

Miért mártírokként számolja a háború zsidó áldozatait?

.....

Miért lehet elfogadható a Szovjetunióba hurcolt magyarok esetében akár a 800 ezres adat is?

Miért nincs pontos számadat sem a Szovjetunióba hurcoltakról, sem az ott meghaltakról?

.....

Miért nem teljesíthető a Magyarországról kitelepítendő németek szovjetek által elvárt száma?

.....

Mit ért a forrás Németország esetében zónák kifejezésen? Sorolja fel őket!

.....
Melyik az a legmagasabb szám, amellyel a magyarországi németek összlétszáma csökkent?

Miért telepítették át Bácskából a bukovinai székelyeket 1945-ben?

Forrás: <http://erdely.ma/ujkepek/2011/11/nagy/2046061.jpg>

Kiknek az otthonait kapják majd meg?

9 pont	
--------	--

MEGOLDÁS, 15. feladat

Mi az oka a háború következtében fogságban meghaltak magas számának? Többségük szovjet táborokba, embertelen körülmények közé került. *(Minden más, hasonló értelmű, jó megállapítás elfogadható.)*

Miért mártírokként számolja a háború zsidó áldozatait? Ők a holokauszt áldozatai. *(Minden más, hasonló értelmű, jó megállapítás elfogadható.)*

Miért lehet elfogadható a Szovjetunióba hurcolt magyarok esetében akár a 800 ezres adat is? Mert, ha a szomszéd országok magyarjait hozzá vesszük, illetve a második

világháború alatti területeket vesszük, azokat ugyanúgy érintette, mint a trianoni határok között élőket. *(Minden más hasonló értelmű jó megállapítás elfogadható.)*

Miért nincs pontos számadat sem a Szovjetunióba hurcoltakról, sem az ott meghaltakról? Nem vezettek róla pontos kimutatást/nem számolták az út közben meghaltakat, agyonverteket, betegeket. *(Minden más hasonló értelmű jó megállapítás elfogadható.)*

Miért nem teljesíthető Magyarországról kitelepítendő németek elvárt száma? Nem is élt az országban annyi német nemzetiségű. *(Minden más, hasonló értelmű jó, megállapítás elfogadható.)*

Mit ért a forrás Németország esetében zónák kifejezésen? Németország megszállását követően a területet (Ausztriát is) a Szövetségesek övezetekre osztották és maguk ellenőrizték. Amerikai, angol, francia, szovjet zóna volt. *(Minden más, hasonló értelmű, jó megállapítás elfogadható, téves vagy hiányos felsorolás esetén még megadható a pont.)*

Melyik az a legmagasabb szám, amellyel a magyarországi németek összlétszáma csökkent? 240 ezer.

Miért telepítették át Bácskából a bukovinai székelyeket 1945-ben? Mert ezt a területet visszafoglalták a jugoszlávok, akik üldözték a magyarokat. *(Minden más, hasonló értelmű, jó megállapítás elfogadható.)*

Kiknek az otthonait kapják majd meg? (1 pont) Akiket elhurcoltak az otthonaikból vagy elmenekültek (magyarok, svábok, zsidók). *(Minden más, hasonló értelmű, jó megállapítás elfogadható.)*